

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА**

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

НАРИСНА ГЕОМЕТРІЯ, ІНЖЕНЕРНА ТА МАШИННА ГРАФІКА

ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра**

галузі знань 0601 «Будівництво і архітектура»

напряму 6.060 103 «Гідротехніка (водні ресурси)»

фахове спрямування «Рациональне використання водних ресурсів»

(шифр дисципліни за ОПІ 3.01)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства імені
О.М. Бекетова,
КАФЕДРА: Інженерної та комп'ютерної графіки

РОЗРОБНИКИ: проф. Лусь В.І.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ _____ (Лусь В.І.)

“ 27 ” серпня 2014 р., протокол № 1

Схвалено випусковою кафедрою водопостачання, водовідведення і очистки вод

Протокол від “28” серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри, проф. _____ (Душкін С.С.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ _____ (Величків В.В.) “ 11 ” 02 _____ 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково-методичною радою
факультету

Інженерної екології міст

/ Голова Науково-методичної ради _____ (Ткачов В.О.)

9.09.2014 р., протокол № 1.

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом
без письмової згоди ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова , 2014 рік

© Лусь В.І., 2014 рік

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Нарисна геометрія, інженерна та машинна графіка**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)», навчальним планом передбачено фахове спрямування «Рациональне використання водних ресурсів».

Предметом вивчення у дисципліні є формоутворення геометричних об'єктів, методи побудови і читання технічних креслень, подання та обробка графічної інформації із застосуванням комп'ютерної технології опису і конструювання геометричних форм об'єкта, що проектується.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Вихідна	Гідротехнічні споруди
	Водопостачання і водовідведення
	Експлуатація водогосподарських об'єктів

Дисципліна вивчається у 1-ому семестрі.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

Модуль 1. Нарисна геометрія, інженерна та машинна графіка (4 / 144):

ЗМ 1. Теоретичні основи побудови технічних креслень.

ЗМ 2. Елементи креслень та автоматизація їх виконання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх фахівців умінь і знань з формоутворення геометричних об'єктів, виконання та читання технічних і будівельних креслень, виконання ескізів і робочої документації елементів водогосподарських мереж та споруд з використанням САПР.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Нарисна геометрія, інженерна та машинна графіка» є формування у студентів практичних навичок роботи з кожної по призначенню і виду графічною інформацією від традиційного креслення і текстового документа до креслення, виконаного засобами машинної графіки.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- Основні правила зображення просторових об'єктів на площинах проекцій.
- Способи перетворення проекцій.
- Основні правила побудови ліній взаємного перетину поверхонь.
- Види з'єднань деталей, основні відомості про ескізи та порядок ескізування, вимоги до робочих креслень деталей.
- Основні положення і принципи роботи в САПР (системі КОМПАС).

вміти:

- Враховуючи вимоги стандартів і використовуючи методи інженерної графіки, виконувати будівельні та машинобудівні креслення.
- Вільно користуватися графічною інформацією об'єктів будівництва та машинобудування.
- Застосовувати методи і засоби машинної графіки при складанні документації об'єктів будівництва та машинобудування.

мати компетентності :

володіти **графічною компетентністю** інженерів-будівельників у тому, що інженер має вміти читати і виконувати креслення, вирішувати різноманітні інженерно-будівельні завдання методами нарисної геометрії, інженерної графіки і комп'ютерного моделювання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 годин(и) 4 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Модуль 1. Нарисна геометрія, інженерна та машинна графіка (4 / 144):

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи побудови технічних креслень:

Тема 1.1. Способи проєціювання . Точка, пряма та площина на комплексному кресленні.

Тема 1.2. Метричні і позиційні задачі нарисної геометрії. Дослідження взаємного положення основних геометричних об'єктів. Способи перетворення комплексного креслення.

Тема 1.3. Поверхні. Способи утворення поверхонь. Точка та лінія на поверхнях. Переріз поверхні площиною. Перетин прямої з поверхнею. Взаємний перетин поверхонь. Аксонометрія. Стандартні аксонометричні проєкції.

Тема 1.4. Вимоги державних стандартів до оформлення будівельних та машинобудівних креслень. ГОСТ 2.101-68. ГОСТ 2.102-68. Загальні правила виконання креслень (Формати, основні написи, шрифти, масштаби, лінії, позначення виробів і конструкторських документів).

Змістовий модуль 2. Елементи креслень та автоматизація їх виконання:

Тема 2.1. Проєкційне креслення. Види, розрізи, перерізи. ГОСТ 2.305-68. ГОСТ 2.306-68. Позначення графічні матеріалів і правила їх нанесення на кресленні. ГОСТ 2.307-68. Нанесення розмірів і граничних відхилень. Способи нанесення розмірів. Нанесення лінійних і кутових розмірів. Вимоги до нанесення розмірів.

Тема 2.2. Зображення різьби. ГОСТ 2.311-68. Види різьб. Умовне зображення на кресленні метричної і трубної різьби. Умовне позначення на кресленні метричної і трубної різьби. Кріпильні вироби. Болтове з'єднання і з'єднання шпилькою. Фітінги. Різьбові з'єднання труб. Специфікація на різьбові з'єднання. ГОСТ 2.312-72.

Умовні зображення і позначення швів зварних з'єднань. ГОСТ 2.313-82. Умовні зображення і позначення нероз'ємних з'єднань.

Тема 2.3. Будівельні креслення. Особливості і види будівельних креслень. Основні конструктивні елементи будівлі. Оформлення будівельних креслень. Умовні позначення які використовуються в будівельних кресленнях. Графічне позначення матеріалів у будівельних кресленнях. Виконання і читання будівельних креслень. Креслення планів, фасадів, розрізів будівлі. Читання креслень будівельних конструкцій.

Тема 2.4. Основи машинної графіки. Алгоритм формування зображень. Управління зображенням на екрані. Управління режимами креслення. Редагування зображень. Автоматизація виконання креслень в системі КОМПАС-3D.

Індивідуальне завдання. Розрахунково-графічне завдання «Шрифти креслярські (титульний лист). Проекційне креслення (види, розрізи. перерізи). Аксонометрія»

3. Рекомендована література:

1. Нарисна геометрія: Підручник/ В.Є. Михайленко, М.Ф. Євстифеев, С.М. Ковальов, О.В. Кащенко. -К.: Вища школа, 2004. - 303 с.
2. Михайленко В.Є., Ванін В.В., Ковальов С.М. - Інженерна графіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти / За ред. В.Є. Михайленка. -К.: Каравела, 2003. -344 с.
3. Збірник задач з інженерної та комп'ютерної графіки: Навч. Посібник / В.Є. Михайленко, В.М. Найдиш, А.М. Підкоритов, І.А. Скидан; За ред. В.Є. Михайленка. -К.: Вища школа, 2002. -159 с.
4. Практикум з нарисної геометрії: навчальний посібник / Лусь В.І., Киркач Т.Є., Мандріченко О.Є., Радченко А.О.;Харк. нац.. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова.–Х.: ХНУМГ, 2014. -118 с.
5. Завдання з нарисної геометрії для самостійної роботи студентів (для студентів 1 курсу денної форми навчання бакалаврів за напрямками підготовки 0921 – «Будівництво», 0922 – «Електромеханіка», 0906 – «Електротехніка», 1004 – «Транспортні технології», 0708 – «Екологія». /Укл. В.І. Лусь, Т.Є. Киркач, О.Є. Мандріченко, А.О. Радченко. –Харків: ХНАМГ, 2006. -60 с.
7. Федоренко В. А., Шошин А. И. Справочник по машиностроительному черчению.–Л.:Машиностроение, 1978. – 328 с.
8. Единая система конструкторской документации. Общие правила выполнения чертежей. Сборник стандартов. – М., 1984. – 240 с.
9. Романычева Э. Г., Соколова Т. Ю., Шандурина Т. Ф. Инженерная и компьютерная графика. –М: ДМК. Пресс, 2001. – 592 с.
- 10.Потемкин А. Инженерная графика. – М: Лори, 2002. – 445 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання - захист РГЗ, семестрові контрольні роботи, тематичне тестування.

АНОТАЦІЯ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни **«Нарисна геометрія, інженерна та машинна графіка»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)», навчальним планом передбачено фахове спрямування «Раціональне використання водних ресурсів».

Основними завданнями вивчення дисципліни **«Нарисна геометрія, інженерна та машинна графіка»** є формування у студентів практичних навичок роботи з кожної по призначенню і виду графічною інформацією від традиційного креслення і текстового документа до креслення, виконаного засобами машинної графіки.

ABSTRACT (ANNOTATION)

The program of study of normative educational discipline is **«Sketch geometry, engineering and machine graphic arts»** are made in accordance with educationally professional programs of preparation of bachelor straight 6.060103 «Hydraulic engineering (water resources)».

By the basic tasks of study of discipline **«Sketch geometry, engineering and machine graphic arts»** are forming for the students of practical skills of work from each on setting and kind by graphic information from a traditional draft and text document to the draft, executed by facilities of machine graphic arts.

АННОТАЦИЯ

Программа изучения нормативной учебной дисциплины **«Начертательная геометрия, инженерная и машинная графика»** составлена в соответствии с образовательной профессиональной программой подготовки бакалавров по направлению 6.060103 «Гидротехника (водные ресурсы)», учебным планом предусмотрено направление специализации «Рациональное использование водных ресурсов».

Основными заданиями изучения дисциплины **«Начертательная геометрия, инженерная и машинная графика»** является формирование у студентов практических навыков работы по каждому из назначений и виду графической информацией от традиционного чертежа и текстового документа к чертежу, выполненному средствами машинной графики.